

**SPRAWOZDANIE Z CZTERNASTEGO MIĘDZYNARODOWEGO
KONGRESU****„STUDIORUM NOVI TESTAMENTI SOCIETAS“**

W dniach od 7 do 11 IX br. w murach *Norwich Training College* w Norwich (Anglia) odbył się 14 kongres biblistów zajmujących się problematyką neotestamentalną, zrzeszonych w międzynarodowym i międzywyznaniowym Towarzystwie Naukowym znanym pod nazwą „*Studiorum Novi Testamenti Societas*“. Tegoroczny kongres zgromadził tak członków Towarzystwa jak i zaproszonych gości w liczbie ponad 150 osób. Reprezentowane były niemal wszystkie narodowości i ważniejsze ośrodki naukowe. Z biblistów polskich czynny udział w kongresie wzięli: ks. prof. dr Walenty Prokulski, T. J. (Warszawa) i ks. Ludwik Stefaniak, C. M. (Kraków). Tegoroczne obrady otworzył dotychczasowy prezes Towarzystwa prof. dr H. C. Wood (Uniw. Birmingham) wspólną modlitwą oraz uczczeniem chwilą milczenia ostatnio zmarłych członków Towarzystwa. Następnie przekazał urząd swój nowo obranemu prezesowi Towarzystwa prof. dr J. Munckowi (Uniw. Aarhus — Dania), który zaingurował serię ciekawych tegorocznych wykładów prelekcją n. t.: „*Judeochryścianizm czasów poapostolskich*“. W referacie tym omówił prof. Munck sposób użycia i znaczenie terminów „*Judeochryścianin*“ oraz „*Judeochryścianizm*“ w świetle pism Nowego Testamentu. Referent doszedł do następujących wniosków końcowych: 1) Z chwilą zburzenia Jeruzolimy w 70 r. po Chr. zanika judeochryścianizm (Jewish Christianity) w swej szacie pierwotnej, opierając w czasach poapostolskich swe dalsze koleje rozwojowe o coraz to bardziej wzrastającą ekspansję chrześcijaństwa, wyrosłego na glebie pogańskiej; 2) Poapostolski poganochryścianizm wspierał się jednak w pewnej mierze również o judeochryścianizm w tym znaczeniu, że prekursorami tegoż byli Apostołowie i św. Paweł, ongiś gorliwi wyznawcy judaizmu. Dlatego właśnie byli oni w posiadaniu elementów tradycji judaistycznych, które z kolei przejęte i adoptowane zostały przez Kościół; 3) Heretycki odłam judeochryścianizmu, wyrosły w czasach poapostolskich być może na skutek wewnętrznokościelnego rozwoju urządzeń społeczno-religijnych, należałoby umiejscowić i rozważyć na płaszczyźnie religijnej społeczności judaizmu tych czasów. Zwyczajem międzynarodowym pre-

lekcja przewodniczącego czy prezesa kongresu nie podlega dyskusji. Następnym mówcą był dr G. H. Boobyer (Newcastle), którego przedmiotem był referat n. t.: „*Tajemnica mesjańska w Ewangelii św. Marka*”. Jakkolwiek prelekcja dr Boobyer stanowiła pewnego rodzaju zebranie dotychczasowych hipotez w tym względzie oraz ich krytyczną cenę, to jednak zagadnienie to pozostaje dla bibliistyki w dalszym ciągu kwestią otwartą.

Dnia 8 IX w godzinach porannych odbyło się posiedzenie poświęcone zagadnieniom organizacyjnym S.N.T.S., w którym udział wzięli wyłącznie członkowie Towarzystwa. Po zdaniu sprawozdań z dotychczasowej działalności Towarzystwa, dokonano wyboru prezesa na rok 1960, którym wybrany został prof. dr G. H. C. Macgregor (Uniw. Glasgow) oraz wiceprezesa w osobie prof. dr W. C. van Unnika (Uniw. Utrecht), jak i dokooptowano dwu nowych członków prezydium, którymi zostali prof. dr R. Schnackenburg, dziekan Wydziału Teol. Uniwersytetu w Würzburgu oraz prof. dr N. A. Dahl. Na osobnym posiedzeniu prezydium rozpatrywano wnioski komisji dotyczące przyjęcia przedstawionych kandydatów na nowych członków Towarzystwa. Jednym z referentów był ks. L. Stefaniak. Kontynuację referatów zapoczątkowała interesująca prelekcja prof. dr H. Greevena (Uniw. Kiel) n. t.: „*Z rozważań nad krytyką tekstu Ewangelii Synoptycznych*”. W godzinach popołudniowych uczestnicy kongresu zaproszeni zostali przez dziekana kościoła anglikańskiego (Church of England) w celu zwiedzenia wspaniałej, tak ze względu na piękno architektury jak i rozmiary, starej katedry w Norwisch. Tuż potem uczestnicy wzięli udział w bankiecie wydanym na ich cześć w salach recepcyjnych ratusza na zaproszenie Lord Mayor'a Norwisch Mr. M. Bulmana. W godzinach wieczornych wygłoszone zostały jeszcze następujące referaty — komunikaty: 1) prof. dr Goro Mayeda (Japonia) „*Pojęcie i znaczenie terminu „uczeń” w czwartej Ewangelii*” oraz 2) prof. dr B. Noack (Dania) „*Egzegeza tekstu 1 J 2. 12—14*”. W późnych godzinach wieczornych wysłuchano nadto referatu prof. dr R. M. Granta (Chicago) n. t.: „*Zagadnienia wybrane problematyki introdukcyjnej Nowego Testamentu*”, który wywołał zrozumiałą burzliwą dyskusję. Szkoda tylko, że referent dopiero dyskusją spowodowany zmuszony został do zajęcia własnego stanowiska wokół postawionych przez siebie zagadnień. Stanowisko jak i forma wykładu prelegenta spotkały się z ostrą repliką audytorium. Z poglądami autora referatu, tak żywo dziś w kołach naukowych Zachodu dyskutowanymi zagadnieniami identyczności Listów Pasterskich św. Pawła oraz z jego specyficznym poglądem odnośnie autorstwa i czasu powstania Ewangelii św. Jana, ciekawą dyskusję o charakterze polemicznym prowadzili głównie ks. L. Stefaniak oraz prof. dr J. Munck. Zagadnienie bowiem autentyczności Listów Pasterskich św. Pawła stanowi dzisiaj tak dla egzegetów niekatolickich jak i wielu katolickich poważny problem in-

rodukcyjny. O ile egzegeci niekatolicycy jako główny argument przeciw autorstwu Pawłowemu przytaczają racje natury filologicznej i literackiej, dochodząc do wniosku, że Listy te są bardziej pokrewne pismom chrystianizmu II w. po Chr. aniżeli pozostałym Listom św. Pawła (Por. art. K. Grayston — G. Herdan, *The Authorship of the Pastorals in the Light of Statistical Linguistics — New Testament Studies* 6/1959/1—15), o tyle egzegeci katolicycy mając na uwadze fakt, że argument filologiczny jako taki nie przesądza jeszcze sprawy autorstwa, to jednak poważnie pytają dlaczego Listy Pasterskie wymieniane są w kanonie jako ostatnie wśród Listów Pawłowych. Dalsze zaś pytanie dotyczy stosunku w jakim pozostają Listy Pasterskie do tzw. homologumenów Pawłowych (prof. dr F. J. Schierse, T. J. — Frankfurt n. M.).

Dzień trzeci kongresu (10 IX), zapoczątkowały referaty — komunikaty o następującej treści: prof. dr K. Aland (Uniw. Münster) poddał pod dyskusję projekt nowego wydania Nestlego, a prof. dr Cabaniss omówił nie znany dotąd papirusowy kodeks koptyjski z Missisipi. Następnie prof. dr R. Schippers (Uniw. Amsterdam) wygłosił ciekawą i bardzo wartościową prelekcję n. t.: „*Idea moralna i religijna w pismach Nowego Testamentu*“. W godzinach popołudniowych uczestnicy kongresu wśród słonecznego i upalnego dnia wzięli udział w wycieczce urządzonej statkiem kanałami Norfolk w kierunku Morza Północnego. Posiedzenie wieczorne poprzedziła uroczystość wręczenia książki pamiątkowej wdowie po niedawno zmarłym profesorze dr Th. W. Mansonie. Księga zatytułowana „*New Testament Essays. Studies in memory of Thomas Walter Manson, sponsored by Pupils, Colleagues and Friends*“ zawiera zbiór artykułów poświęconych tematyce neotestamentalnej. Następnie prof. dr W. Clark (USA) wygłosił ciekawy referat n. t.: „*Kult w świątyni jerozolimskiej po r. 70 po Chr.*“.

Dzień czwarty i ostatni kongresu wypełnił interesujący i wnikliwy referat Dom. J. Dupont, OSB, (Bruksela) pt.: „*Zbawienie pogan i znaczenie teologiczne Dziejów Apostolskich*“ oraz dwa referaty informacyjne o następujących tytułach: 1) prof. dr A. S. Geysera (Afryka) „*Egzegeza tekstu Rzym 15, 19*“ oraz 2) doc. dr E. Bammel (Uniw. Erlangen) „*Diatheke Theou i judaistyczne prawo dziedzictwa*“. Referat ostatni ze względu na wyjątkową wnikliwość oraz obiektywną krytykę źródeł zasługiwał na specjalną uwagę.

Wszystkie referaty jak i ciekawsze momenty dyskusji opublikowane zostaną przez Cambridge University Press w specjalnym organie Towarzystwa „*New Testament Studies*“.

Obrady kongresu zakończono wspólną modlitwą. Prof. J. Munck podał równocześnie do wiadomości uczestników, iż następny kongres w 1960 r. odbędzie się w murach Uniwersytetu w Aarhus (Dania) i w całości poświęcony będzie tematyce „*Stosunek manuskryptów*“.

z *Qumran do pism Nowego Testamentu*", na który to kongres wszystkich członków S.N.T.S. najserdeczniej zaprosił. W związku z zapowiedzianą tematyką kongresu na rok 1960 pozwolę sobie na marginesie dodać, że w rozmowach przeprowadzonych na kongresie St. Test. w Oxfordzie z prof. W. F. Albrightem, prof. R. J. Tournayem, O. P. i innymi czołowymi specjalistami zagadnień qumrańskich dowiedziałem się, że jeszcze w tym roku nakładem Oxford University Press ukaże się tom II manuskryptów Pustyni Judzkiej, zawierający teksty z *Wadi Murabba'at*, a w ciągu najbliższych sześciu lat opublikowane zostaną wszystkie pozostałe manuskrypty z Qumran. Wiadomość ta zainteresuje niewątpliwie i polskich biblistów.

Należy żywić nadzieje, że międzynarodowe i międzywyznaniowe spotkania biblistów oddadzą niewątpliwie szereg usług zapowiedzianemu przez Papieża Jana XXIII Drugiemu Soborowi Watykańskiemu.

Kraków

Ks. LUDWIK STEFANIAK, C. M.